

HE WHAKARITENGA.

I ta te Atua hanganga i te ao kotahi tonu tana mahi hanga i ia ra, i ia ra, haunga te ra tuatoru me te ra tuano. I te toru o nga ra ka oti te tuawhenua te hanga katahi ka whakaritea e ia te rakau hei whakapaipai i te whenua; a, i te ono o nga ra, ka oti nga kararehe te hanga, katahi ka whakaritea e ia te tangata hei rangatira mo nga kararehe, (Ken. i. 9—13, 24—31). Ko te timatanga tenei o te whakaritenga o te rakau ki te tangata, a, he maha noa atu nga kupu i te Paipera hei tautoko i taua whakaritenga. I a Hakopa e manaaki ana i ana tamariki i whakaritea e ia a Hohepa ki te peka hua, (Ken. xlix. 22). Na Iotama te kupu whakarite tuatahi i korerotia mai i te Paipera, mo te rakau hoki taua kupu whakarite, (Whakarite. ix. 7—15). E rite ana hoki ki tenei a Iehoua, (2 King. xiv. 9). I whakaritea e Rawiri te tangata tika ki te rakau i te taha o te awa, (Wai. i. 3), i pera hoki ta Heremaia (xvii. 8), ki te rakau i whakatokia ki te marae o te whare o Ihowa, (Wai. xcii. 12—14), ki ta Ihaia na Ihowa ratou i whakato, (Iha. lxi. 3). Ko te tino mea i whakatokia e Ihowa ko tara waina i tikina e ia i Ihipa, i whakatokia ki te whenua o Kanaana, (Wai. lxxx. 8—16); ko te mea tera i tangihia ai e ia te hua kore (Iha. v. 1—7, Here. ii. 21); a, ahakoa i hua kore, i manaakitia e te Atua, i pai hoki ia kia tupu ano, (Iha. xxxvii. 31). Ki te whai pai te tangata ka whakaritea ia ki te rakau e kaha ana te tupu, (Tau. xxiv. 6, Hop. xxix. 19, Wai. xxxvii. 35, li. 8), he tohu hoki te maroke o te rakau no te mate kua pa ki te tangata, (Hop. xix. 16, Hohe. ix. 16, Mara. iv. 1). I te moemoea a Nepukaneha, i kitea e ia tetahi rakau i whakaritea kia topea, he tohu tera ki ia ia tera ia e hinga, (Ran. iv. 10, 15, 20—22). I pera ano te kupu a Hoani Kai-iriiri mo te hunga e kore nei e ripeneta, i mea ia ka turakina ratou, ano he rakau hua kore, (Ruk. iii. 9). Ki ta te Karaiti ko te hua o te tangata te mea e mohiotia ai ia he pai he kino ranei, (Mat. vii. 16—20). He mea rite hoki ki tenei tana kupu whakarite mo te piki hua kore, (Ruk. xiii. 6—9); na reira i kiia ai e nga kaumatua o te hahi te piki i kanga e te Karaiti he tohu mo nga Hurai (Mak. ix. 20, 21). I whakaritea e te Karaiti te Hahi, ara te hononga o nga tangata whakapono ki a ia, ki te Waina, (Hoa. xv. 1—6); i pera hoki ta Paora engari he oriwa tana rakau whakarite, (Roin. xi. 16—18). I mahara ano era atu Apotoro ki ta te Karaiti whakaakoranga, mo te ahua o nga hua, mo te hua kore hoki,

(Hem. iii. 12, Hur. 12).

Tera hoki e kitea he mea marama te whakaritenga o nga wahi o te rakau ki o te tangata. Ko nga *pakiaka* te mea e tu ai te rakau, ko te *whakapono* te mea e tu ai te tangata, ka mau nga pakiaka ki te oneone, te whakapono ki te aroha o te Atua, (Ruk. viii. 13, Epeh. iii. 17). Ko te *putake* te *tino tangata*; ki te mea e tika ara te putake ka kiia te rakau he mea pai, he kupu ano te tika mo te tangata pai; i whakaritea e Iotama te tangata ware ki te tataranua, kahore nei he putake tika, (tirohia Wai. xxxvii. 37, Tin. xxxiii. 5, Kai-kau. xi. 3). E totoro ana nga *manga* o te rakau ki tetahi taha ki tetahi taha me te mea e rapu ana i ta ratou e hiahia ana, e pera ana me nga *hiahia* o te tangata, (Wai. cxix. 112, cxli. 4, Ehek. xvii. 7). E mea ara nga tangata mohio ehara i te mea pai kia tukua nga manga kia roa te tupu ki tetahi taha ki tetahi taha, ehara ano hoki i te mea tika kia tukua nga hiahia kia marara nua atu ki tenei taha ki tenei taha, engari me pahi, (Hoa. xv. 2). Ki te kitea atu te rakau i tawhiti e kore e marama te ahua o te putake i te nui rawa o nga *rau*, waihoki e kore e tino mohiotia te ahua o te tangata i te nui o ana *kupu*; e kore rawa te nui o nga kupu e waiho hei tohu mo te pai o nga mahi, pera me te nui o nga rau e kore e waiho hei whakaatu i te nui o nga hua, (Mat. xxi. 19, xxiii. 3, Whakatau. x. 19, Wai. cxl. 11). Ko nga *hua* ko nga *mahi* te tino tohu mo te pai o roto o te rakau o te tangata, (Mat. vii. 16, xiii. 23, Kara. v. 22, 23). Ka ata tiakina e te Atua nga rakau kua whakatokia nei e ia ki tana kaari, (Ruk. xiii. 8, Hoa. xv. 2, i Kori. iii. 6).

Tera ano tetahi rerenga ketanga o te tangata i te rakau. E kore rawa te tangata e manaaki i ana rakau whai hua, e riri i nga mea hua kore; ko te tangata ia he mea whai whakaaro na reira i whakahaia ai kia whai hua, i whakaputoria ai hoki kei hua kore, (Ruk. vii. 8, Hui. xv. 16, Rom. vii. 4, Mat. iii. 10, Hoa. xv. 2). Tera ano tetahi mea—ka whakatokia e te tangata te rakau kia ora ai ia i nga hua o tana rakau; a, ahakoa kahore o tatou hua he aba tera ki te Atua, engari e pai ana te Atua ki nga mea whai hua. E kore e atua e te tangata te rakau mo nga hua, ko tatou ia, tera e riro mai i a tatou tetahi mea nui noa atu i te utu mo a tatou mahi, (Rom. vi. 22). Heoi ano te mea e riro mai ai i a tatou taua mea nui, ko te u tonu ki a te Karaiti, (Hoa. xv. 4, Rom. vii. 4); ko te mau tonu ki te Wairua Tapu, (Rom. viii. 5, Kara. v. 22, 23).